

Examen VMBO-GL en TL

2013

tijdvak 1
dinsdag 21 mei
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 64 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 Hieronder staan vier veranderingen in verschillende Nederlandse Grondwetten:
- 1 de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid
 - 2 de invoering van het budgetrecht
 - 3 de invoering van het mannenkiesrecht
 - 4 de invoering van sociale grondrechten
- Welke **twee** veranderingen zijn in de Grondwet van 1848 opgenomen?
Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 1.

- 1p 2 De twee onderdelen van de bron passen elk bij een bepaalde groep. Bij welke groep past onderdeel 1 en bij welke groep past onderdeel 2?

	onderdeel 1:	onderdeel 2:
A	protestanten	rooms-katholieken
B	protestanten	socialisten
C	rooms-katholieken	protestanten
D	rooms-katholieken	socialisten
E	socialisten	protestanten
F	socialisten	rooms-katholieken

Gebruik bron 2.

- 1p 3 Dit affiche gaat over een organisatie die een bepaald recht opeist.
→ Noem de naam van de organisatie die dit recht opeist.

Gebruik bron 3.

- 2p 4 Voor welke groep (**arbeiders** of **directeuren**) komt de tekenaar op en van welke politieke stroming is hij een aanhanger (**socialisme** of **liberalisme**)? Geef ook met behulp van de bron aan waaruit zijn politieke voorkeur blijkt.

Doe het zo:

De tekenaar komt op voor de ... (kies uit: arbeiders of directeuren) en hij is een aanhanger van het ... (kies uit: socialisme of liberalisme).

De politieke voorkeur van de tekenaar blijkt uit ... (noem onderdeel van de bron).

- 2p 5 Na de verkiezingen van 1913 vroegen de liberale partijen aan de SDAP om samen een regering te vormen. Dit verzoek plaatste de SDAP voor een probleem: wel of niet meeregeren?
→ Noem een politiek argument voor de SDAP om **wel** deel te nemen aan de regering.
→ Noem een politiek argument voor de SDAP om **niet** deel te nemen.
Doe het zo:
wel deelnemen: ... (noem een politiek argument)
niet deelnemen: ... (noem een politiek argument)
- 1p 6 Vrouwen uit de **lagere klassen** voelden zich, net als veel andere vrouwen rond 1900, achtergesteld bij mannen. Toch deden ze vrijwel niet mee aan de strijd van de eerste feministen voor gelijke rechten.
→ Noem een reden waarom vrouwen uit de lagere klassen vrijwel niet mee deden aan de strijd van de eerste feministen.

Gebruik bron 4.
- 1p 7 In de toelichting naast de bron ontbreken enkele woorden. Deze ontbrekende woorden zijn aangegeven met de nummers 1 en 2.
→ Welke woorden ontbreken in de toelichting? Kies uit: **mannelijke** of **vrouwelijke** of **mannelijke én vrouwelijke**.
Doe het zo:
1 = ... (kies uit: mannelijke / vrouwelijke / mannelijke én vrouwelijke)
2 = ... (kies uit: mannelijke / vrouwelijke / mannelijke én vrouwelijke)
- 2p 8 Grondrechten zijn er om burgers te beschermen.
→ Geef aan of **klassieke grondrechten** burgers bescherming bieden **door** of **tegen** de overheid. Geef ook een voorbeeld. Doe hetzelfde voor **sociale grondrechten**.
Doe het zo:
Klassieke grondrechten bieden burgers bescherming ... (kies uit: door of tegen) de overheid. Een voorbeeld is ... (geef voorbeeld).
Sociale grondrechten bieden burgers bescherming ... (kies uit: door of tegen) de overheid. Een voorbeeld is ... (geef voorbeeld).
- 1p 9 Hieronder staan enkele rechten van het parlement:
1 het budgetrecht
2 het recht van amendement
3 het recht van enquête
4 het recht van initiatief
5 het recht van interpellatie
→ Welke **twee** rechten worden **alleen** door de Tweede Kamer uitgeoefend? Schrijf alleen de nummers op.

- 1p 10 Het staatshoofd in Nederland heeft een officiële taak bij het maken van wetten.
→ Welke officiële taak heeft het staatshoofd in Nederland bij het maken van wetten?
- 1p 11 Welke bewering over de Nationale Ombudsman is juist?
De Nationale Ombudsman neemt klachten in behandeling van burgers die bijvoorbeeld vinden dat ...
A de dienstregeling van het openbaar vervoer niet goed is.
B de inhoud van een pas aangenomen wet in strijd is met de grondwet.
C een gemeenteambtenaar hen onbehoorlijk heeft behandeld.
D een rechter een voor hen ongunstige uitspraak heeft gedaan.
- Gebruik bron 5.*
- 1p 12 Welk grondrecht herken je in de bron?
A vrijheid van drukpers
B vrijheid van godsdienst
C vrijheid van onderwijs
D vrijheid van vergadering
- Gebruik bron 6.*
- 1p 13 Welke omschrijving past bij de opvatting van **Kamerlid 2**?
A Het is de taak van de uitvoerende macht om rechters te controleren.
B Het is de taak van de wetgevende macht om rechters te controleren.
C Het is niet de taak van de uitvoerende macht om rechters te controleren.
D Het is niet de taak van de wetgevende macht om rechters te controleren.
- 1p 14 Wat is volgens jou de belangrijkste gebeurtenis geweest in de ontwikkeling van de parlementaire democratie en rechtsstaat in Nederland vanaf 1848?
→ Noem de volgens jou belangrijkste gebeurtenis en geef een argument voor je keuze.
Doe het zo:
gebeurtenis: ...
Geef een argument: ...

Historisch overzicht vanaf 1900

- Gebruik bron 7.*
- 2p 15 Hieronder staan vijf oorzaken van de Eerste Wereldoorlog:
- a industrialisatie
 - b kolonialisme
 - c militarisme
 - d wapenwedloop
 - e wraakgevoelens
- De vier onderdelen in de bron hebben te maken met oorzaken van de Eerste Wereldoorlog.
- Geef per onderdeel aan welke oorzaak daarbij past. **Let op!** Er blijft één oorzaak over.
- Doe het zo:*
- Bij onderdeel 1 past ... (vul letter in).
(tot en met onderdeel 4)
- Gebruik bron 8.*
- 2p 16 De Duitse bevolking kreeg door de economische ontwikkeling die in de bron te zien is, minder vertrouwen in de democratie van de Republiek van Weimar.
- Hoe heet de economische ontwikkeling die in de bron te zien is?
- Geef ook aan waarom door deze economische ontwikkeling het vertrouwen in de democratie afnam.
- Doe het zo:*
- In de bron is te zien: ... (geef de naam van de economische ontwikkeling).
Daardoor nam het vertrouwen in de democratie af, omdat ... (geef verklaring).
- Gebruik bron 9.*
- 1p 17 De afgebeelde auto staat symbool voor een belangrijke verandering in de geschiedenis van de Sovjet-Unie.
- Geef aan welke verandering er dankzij Stalin en het communisme in de Sovjet-Unie volgens de bron tot stand zou zijn gekomen.
- Gebruik nogmaals bron 9.*
- 1p 18 De foto is gemaakt als propaganda voor het economische beleid in de jaren dertig in de Sovjet-Unie.
- Geef de naam van dit economische beleid.
- Gebruik bron 10.*
- 1p 19 Geef met behulp van de bron aan wat voor soort samenleving (**democratisch** of **totalitair**) de Sovjet-Unie in de jaren dertig was.
- Doe het zo:*
- De Sovjet-Unie was een ... (kies uit: democratische of totalitaire) samenleving, omdat ... (geef verklaring met behulp van de bron).

Gebruik bron 11.

- 1p 20 In de bron beschrijft een arbeider de situatie waarin hij terecht is gekomen.
Welke situatie past bij de bron?
- A De arbeider heeft vanwege de werkloosheid een kantoorbaan gekregen.
 - B De arbeider heeft vanwege zijn leeftijd een pensioenuitkering gekregen.
 - C De werkloze arbeider moet gaan werken in de werkverschaffing.
 - D De werkloze arbeider moet zich regelmatig melden voor zijn uitkering.

Gebruik bron 12.

- 2p 21 Vier personen uit de Nederlandse politiek:
- a Colijn
 - b Drees
 - c Mussert
 - d Troelstra
- Geef per uitspraak aan welke persoon er bij hoort.
Doe het zo:
Bij uitspraak 1 hoort ... (vul letter in).
(tot en met uitspraak 4)

Gebruik bron 13.

- 1p 22 Is het waarschijnlijk dat deze spotprent over de Italiaanse leider in 1937 in een Duits tijdschrift is verschenen?
- A Ja, het is waarschijnlijk, omdat Hitler nog geen macht had om een spotprent tegen te houden.
 - B Ja, het is waarschijnlijk, omdat Hitler zijn politieke tegenstanders in Europa graag liet bespotten.
 - C Nee, het is niet waarschijnlijk, omdat Hitler de publicatie van portretten verbood van politieke tegenstanders in Europa.
 - D Nee, het is niet waarschijnlijk, omdat Hitler verbood om kritiek op een bevriend staatshoofd te geven.
- 1p 23 Veel historici zien de afloop van de Eerste Wereldoorlog als een oorzaak van de Tweede Wereldoorlog.
Welk argument hoort bij deze mening?
- A De Sovjet-Unie sloot een niet-aanvalsverdrag met Duitsland.
 - B Duitsland was ontevreden over het Verdrag van Versailles.
 - C Frankrijk wilde het verloren grondgebied terug hebben.
 - D Groot-Brittannië vond dat Duitsland niet hard genoeg was aangepakt.

Gebruik bron 14.

- 1p 24 In 2010 werden deze lichtjes aangebracht. Alle lichtjes samen vormen een herinnering aan een historische gebeurtenis uit de Tweede Wereldoorlog.
→ Welke stad en welke historische gebeurtenis worden bedoeld?
Doe het zo:
de stad: ...
de gebeurtenis: ...

Gebruik bron 15.

- 2p 25 Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren er verschillende reacties van Nederlanders op de Duitse bezetting: sommigen waren enthousiast, anderen waren fel tegen, weer anderen pasten zich aan.
→ Welke reactie past bij deze bron? Geef **twee** verschillende redenen voor jouw keuze.
Doe het zo:
reactie: ... (kies uit: enthousiast / fel tegen / aanpassen)
reden 1: ... (geef een reden)
reden 2: ... (geef een andere reden)

Gebruik bron 16.

- 1p 26 Op welke kaart is het gebied te zien dat Duitsland en zijn bondgenoten bezet hielden in 1942?
A kaart 1
B kaart 2
C kaart 3
D kaart 4

Gebruik bron 17.

- 1p 27 Dit verhaal speelt zich af tijdens een periode in de Tweede Wereldoorlog in Nederland.
→ Onder welke naam staat deze periode bekend?
- 2p 28 Tijdens de Tweede Wereldoorlog vielen er meer **burgerslachtoffers** dan tijdens de Eerste Wereldoorlog.
→ Noem **twee** verschillende oorzaken voor het groter aantal burgerslachtoffers.

2p 29 Hieronder staan vijf gebeurtenissen die zich afgespeeld hebben tussen 1914 en 1945:

- 1 de Beurskrach op Wall Street
 - 2 de moord op kroonprins Frans Ferdinand
 - 3 het afschaffen van de parlementaire democratie in Duitsland
 - 4 het opstellen van een grondwet voor de Republiek van Weimar
 - 5 het werpen van atoombommen op Hiroshima en Nagasaki
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst gebeurtenis ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ...
(vul nummers in).

2p 30 Nederland wilde na de capitulatie van Japan in 1945 weer de macht overnemen in Indonesië. Maar de situatie was veranderd vergeleken met de situatie van vóór de Tweede Wereldoorlog, toen Nederland het nog voor het zeggen had.

→ Geef **twee** redenen waarom een snel herstel van het Nederlandse gezag niet mogelijk was.

Gebruik bron 18.

1p 31 De Stichting *Indië in Nood* vergelijkt Soekarno met Mussert.

→ Geef een historisch argument dat de stichting daarvoor kon gebruiken.

Gebruik nogmaals bron 18.

1p 32 Veel historici vinden de vergelijking van Soekarno met Mussert historisch niet juist.

→ Geef een argument waarom volgens deze historici de vergelijking historisch niet juist is.

1p 33 Tussen 1947 en 1949 vonden er in Indonesië zogenaamde 'politioenele acties' plaats waarbij Nederlandse militairen werden ingezet.

→ Geef een reden waarom de Nederlandse regering niet voor de benaming 'militaire acties' of 'oorlog' koos, maar voor 'politioenele acties'.

Gebruik bron 19.

1p 34 Aan beide kanten van de Berlijnse Muur (1 en 2) staan soldaten.

→ Geef een verklaring waarom de soldaten van kant 2 geen opdracht kregen om de bouw van de Muur tegen te houden.

- 2p 35 Hieronder staan vijf kenmerken van het Westen of van het Oostblok tijdens de Koude Oorlog:
- 1 De meeste bedrijven zijn staats eigendom.
 - 2 De overheid bepaalt de economie.
 - 3 Iedereen is vrij om een politieke partij op te richten.
 - 4 In de meeste landen is sprake van vrijheid van meningsuiting.
 - 5 Onderwijs en gezondheidszorg zijn gratis.
- Welke kenmerken horen bij het Westen en welke bij het Oostblok?
- Let op!** Elk kenmerk mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Westen: ... (vul nummers in)

Oostblok: ... (vul nummers in)

- 2p 36 Hieronder staan zes uitspraken over Nederland in de twintigste eeuw:
- 1 De economische crisis zorgt voor een hoge werkloosheid.
 - 2 De olieboycot zorgt voor grote economische problemen.
 - 3 De Tweede Feministische Golf zorgt voor veranderingen.
 - 4 Er komen veel gastarbeiders om het arbeidstekort op te lossen.
 - 5 Het land wordt weer opgebouwd met Marshallhulp.
 - 6 Nederland wordt lid van de EGKS.
- Welke **twee** uitspraken horen bij Nederland in de periode 1945-1960? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 20.

- 1p 37 Volgens de verteller leek de DDR-regering ergens bang voor te zijn.
- Waarvoor was de DDR-regering bang?

Gebruik nogmaals bron 20.

- 1p 38 DDR-burgers mochten in 1974 niet zo maar naar het Westen reizen.
- Geef een **politieke** reden waarom de DDR-regering toch een groep zogenaamde supporters naar het WK-voetbal liet gaan.

Gebruik bron 21.

- 1p 39 Welk begrip past bij het Israëlische volkslied en sluit aan bij de uitgangspunten van een nationale Joodse staat?
- A antisemitisme
 - B arabisch nationalisme
 - C razzia
 - D zionisme

Gebruik bron 22.

- 2p 40 Op welke kaart is de situatie in het Midden-Oosten aan het eind van 1967 te herkennen? Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

kaart ... (kies uit: 1, 2 of 3), omdat ... (geef een verklaring).

- 1p 41 Welke afspraak hoort bij het vredesakkoord van Camp David van 1978?
- A De Palestijnen krijgen een zelfstandige staat.
 - B Egypte erkent Israël als zelfstandige staat.
 - C Israël erkent dat de Sinaïwoestijn van de Palestijnen is.
 - D Israëls gezag over de Gazastrook wordt erkend.

Gebruik bron 23.

- 2p 42 De tekenaar heeft kritiek op zowel de Palestijnen als op de Israëliërs.
→ Leg uit, met behulp van de bron, welke kritiek de tekenaar heeft op beide strijdende partijen.

Doe het zo:

De kritiek van de tekenaar is: ... (noem kritiek).

Dat doet hij door: ... (gebruik de bron).

- 1p 43 Door de hervormingen van Gorbatsjov kwam er meer openheid over het bestuur van de Sovjet-Unie. Hierdoor kregen de burgers onder andere meer vrijheid van meningsuiting.
→ Onder welke Russische naam zijn deze hervormingen bekend geworden?

- 2p 44 De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties nam **in de periode 1945-1990** weinig besluiten aan.
→ Geef een historische verklaring voor deze situatie. Gebruik in je antwoord de begrippen **Koude Oorlog, permanente leden** en **vetorecht**.

Gebruik bron 24.

- 1p 45 Hieronder staan enkele steden waar de Olympische Spelen zijn gehouden:
- Amsterdam, 1928
 - Berlijn, 1936
 - Londen, 1948
 - Seoel, 1988
 - Barcelona, 1992
- Welke stad hoort bij de bron? Verklaar je keuze met behulp van de bron.

Doe het zo:

Deze Olympische Spelen zijn gehouden in ... (vul de naam van de stad in), want ... (geef een verklaring met behulp van de bron).

Gebruik bron 25.

- 1p 46 In de bron is de Amerikaanse president George Bush senior optimistisch over de toekomst van de wereld.
Waarom is hij optimistisch?
- A Omdat de Berlijnse Muur een oplossing biedt voor het Oost-Duitse vluchtelingenprobleem.
 - B Omdat de Cubacrisis is opgelost en een kernoorlog is voorkomen.
 - C Omdat de Verenigde Naties het bezit van kernwapens niet langer toestaan.
 - D Omdat de vijandschap met de Sovjet-Unie en daarmee ook de Koude Oorlog is afgelopen.

Gebruik bron 26.

- 1p 47 Van welke organisatie werden deze landen lid?
- A de Europese Economische Gemeenschap
 - B de Verenigde Naties
 - C de Volkenbond
 - D het Warschaupact

- 2p 48 Hieronder staan vier beweringen over de Europese Unie:
- 1 Door de invoering van de euro ontstond een monetaire unie van een aantal landen in de Europese Unie.
 - 2 Door de invoering van de euro was de Europese eenwording voltooid.
 - 3 Door de oprichting van het Europees Parlement werd de democratische controle op de Europese Commissie versterkt.
 - 4 Door de oprichting van het Europees Parlement werd de democratische controle op de Raad van Ministers versterkt.
- Welke **twee** beweringen zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.